

Investeringsandelen är låg i Sverige, men främst för bostäder

Investeringarna är låga i Sverige såväl i historiskt som i internationellt perspektiv (se diagram 79). I denna fördjupningsruta visas att bostadsinvesteringarna är markant lägre än i andra länder. Övriga investeringar i näringslivet avviker dock inte nämnvärt från USA och jämförbara länder i Europa.

Investeringar viktiga för framtiden

Investeringar i fysiskt realkapital är viktigt för framtida produktion och tillväxt. Det fysiska kapitalet förslits och föråldras. Utan investeringar skulle realkapitalet och därmed den framtida produktionen minska. En väsentlig del av produktionen måste avsettas till investeringar om inte kapitalstocken ska minska.

För att investeringar ska komma till stånd kräver investerarna en tillräckligt hög förväntad avkastning. Avkastningskravet beror bl.a. på riskattityder och de alternativa investeringsmöjligheter som finns globalt.

Svenska investeringar i ett internationellt och historiskt perspektiv

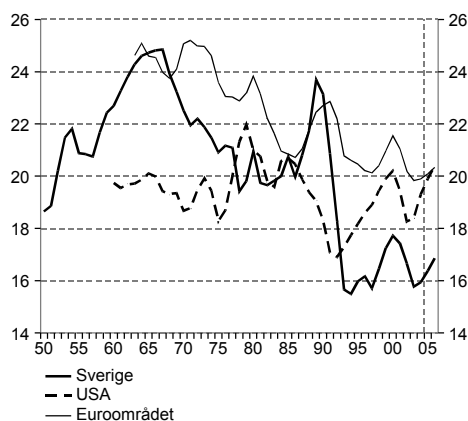
Den totala investeringsandelen i Sverige har, likt de i euroområdet, fallit sedan ”de goda åren” under 1960-talet (se diagram 79). Sedan 1993 har den svenska investeringsandelen pendlat kring 16–17 procent. Detta är betydligt lägre än i USA och euroområdet. Enligt Konjunkturinstitutets prognos kommer denna skillnad att bestå under 2005 och 2006.

Investeringar inom tre delområden

Bostadsinvesteringarna minskade kraftigt i Sverige i början på 1990-talet och är för närvarande påtagligt lägre än i USA och euroområdet. Investeringar i bostäder subventionerades tidigare genom räntebidrag och genom skattesystemets utformning. Med den svenska skattereformen 1991 sjönk skatteavdragen för utgiftsräntor normalt från 50 till 30 procent. Räntebidragen trapades successivt av under 1990-talet.

Bostadsstocken 1991 var därför betydligt större än vad som var optimalt för hushållen med de nya skatte- och bidragssystemen. I och med att bostäder förslits relativt långsamt tar en anpassning till en lägre stock mycket lång tid. Det är den huvudsakliga förklaringen till att bostadsinvesteringarna minskade kraftigt främst 1993 och 1994, och låg kvar på en låg nivå under resten av 1990-talet (se diagram 80). Även om bostadsinvesteringarna har ökat sedan 1999 är bostadsinvesteringsandelen för

Diagram 79 Fasta bruttoinvesteringar, totalt
Procent av BNP, löpande priser

Källor: OECD Economic Outlook, Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

närvarande närmare tre procentenheter lägre än i USA och euroområdet, och ungefär lika mycket under det historiska genomsnittet i Sverige.

Trots den jämförelsevis stora offentliga sektorn i Sverige är de offentliga investeringarna ca 3 procent av BNP i såväl Sverige som USA och euroområdet (se diagram 81). Det är en historiskt normal nivå i Sverige sedan mitten på 1970-talet men lägre än under 1960-talet och inledningen av 1970-talet.

Resterande investeringar, dvs. det svenska näringslivets investeringsandel exklusive bostäder, ligger för närvarande högre än i USA, men lägre än i euroområdet (se diagram 82).⁹

Tabell 12 Fasta bruttoinvesteringar, Sverige

Procent av BNP, löpande priser, genomsnitt

	50–69	70–89	90–94	95–99	00–04	50–04
Totalt	22,4	21,0	18,7	16,3	16,7	20,5
Bostäder	6,0	4,6	4,5	1,5	2,1	4,6
Offentliga myndigheter	3,5	3,3	3,3	3,1	2,8	3,3
Näringsliv, exkl. bost.	12,8	13,1	11,0	11,7	11,8	12,6

Källa: Statistiska centralbyrån.

Sammanfattningsvis utgjorde bostadsinvesteringarna kring 5 procent av BNP fram till 1992 och har sedan fallit tillbaka. Offentliga investeringar är och har varit ca 3 procent av BNP under en längre period. Näringslivets investeringar exklusive bostäder är för närvarande något lägre än det historiska genomsnittet (se tabell 12).¹⁰ Dagens låga bostadsinvesteringar utgör således den dominerande förklaringen till att den totala investeringsandelen är låg i Sverige idag jämfört både med det historiska genomsnittet och med andra länder.

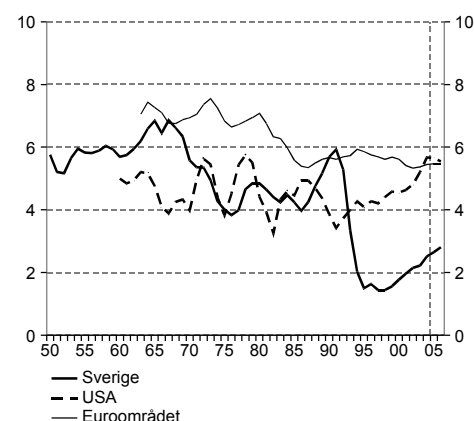
Sverige inte olik andra gamla industriländer

Inte heller vid jämförelser med enskilda länder inom OECD skiljer sig investeringsandelen i svenskt näringsliv, exklusive bostäder, nämnvärt från omvärldens. Ungefär hälften av OECD-länderna hade en investeringsandel på 11–12 procent av

⁹ I denna fördjupningsruta jämförs investeringarna med BNP till marknadspris, vilket är det vanligaste måttet. Men BNP kan också mätas till s.k. baspris, dvs. exkl. nettot av moms, punktskatter och subventioner. Eftersom näringslivets investeringar exkl. bostäder är momsbefriade är det egentligen mer relevant att jämföra investeringarna med BNP till baspris. Investeringsandelen till baspris är högre än till marknadspris, skillnaden är större för Sverige än för många andra länder pga. höga indirekta skattesatser. Differensen mellan investeringsandelen till baspris i Sverige och euroområdet är ca 0,3 procentenheter mindre jämfört med marknadspriser

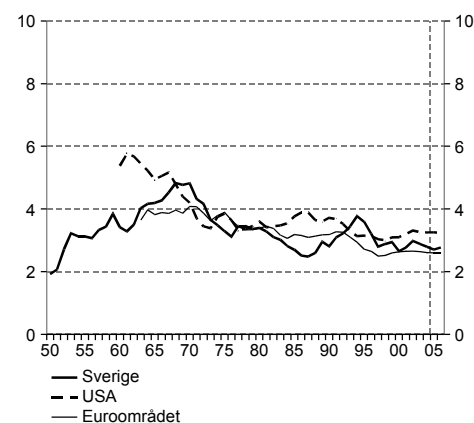
¹⁰ I kapitlet "Offentliga finanser" visas att bolagsskatten sänkts i omvärlden medan den svenska bolagsskatten varit konstant sedan 1994. Denna relativa höjning av den svenska bolagsskatten utgör en potentiell förklaring till de lägre investeringarna i näringslivet exklusive bostäder.

Diagram 80 Fasta bruttoinvesteringar, bostäder
Procent av BNP, löpande priser

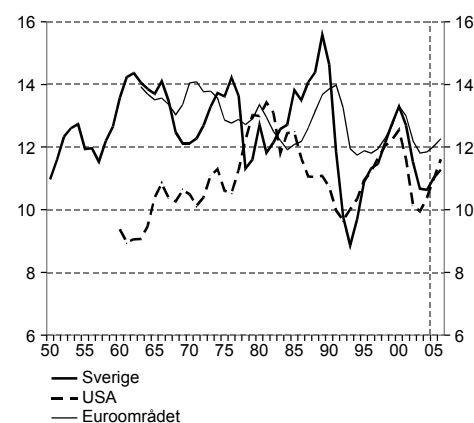
Källor: OECD Economic Outlook, Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

Diagram 81 Fasta bruttoinvesteringar, offentliga myndigheter
Procent av BNP, löpande priser

Källor: OECD Economic Outlook, Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

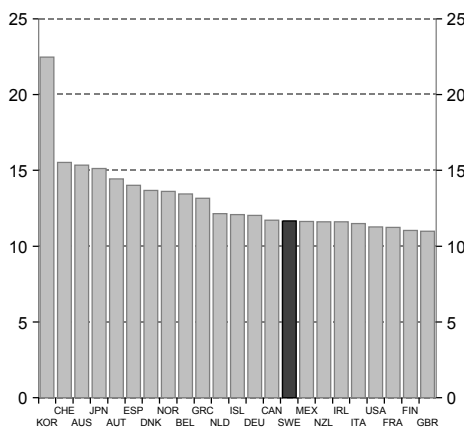
Diagram 82 Fasta bruttoinvesteringar, näringsliv exkl. bostäder
Procent av BNP, löpande priser

Källor: OECD Economic Outlook, Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

46 BNP och efterfrågan i Sverige

Diagram 83 Fasta bruttoinvesteringar, näringsliv exkl. bostäder, OECD 1994–2003
Procent av BNP, löpande priser, genomsnitt

Anm. För övriga OECD-länder (CZE, HUN, LUX, POL, PRT, SVK, TUR) saknades data.
Källa: OECD Economic Outlook.

BNP i genomsnitt under 1994–2003, däribland Sverige (se diagram 83).¹¹ I denna grupp återfinns de gamla industrinationerna.

Korea, liksom Kina och vissa länder i Östeuropa, uppvisar däremot höga investeringsandelar vilket kan vara naturligt för nya eller blivande industrinationer. Noterbart är att Sverige har högre investeringsandel än t.ex. USA och Irland, som har högre BNP-tillväxt. En hög investeringsandel är inte heller en tillräcklig förutsättning för en god ekonomisk utveckling. Schweiz och Japan är exempel på länder som trots en högre investeringsandel än Sverige haft en svagare ekonomisk utveckling.

Den samhällsekonomiskt optimala investeringsandelen bestäms av en mängd faktorer, som t.ex. demografi, preferenser och branschstruktur. Den förändras därför över tiden och är olika för olika länder. Slutsatsen är att jämförelser av enbart investeringsandelen över tiden eller mellan länder inte utgör ett tillförlitligt underlag för att bedöma aktuellt företagsklimat eller för att bedöma om investeringarna avviker från vad som är samhällsekonomiskt optimalt.

¹¹ För att undvika risken att jämförelser mellan länder avspeglar olika lägen i konjunkturcykeln redovisas här ett genomsnitt över tio år. Resultatet förändras endast marginellt om andra tidsperioder används.